

NOGLE HJEMMETYSKERE STOD IMOD UNDER BESÆTTELSEN

Jeg er stolt af mine forældre – og især af min far. Det var jo ham, der i det daglige var mest presset. Det kan måske virke lidt malplaceret at bruge så private ord i det offentlige rum. Men jeg oplever faktisk ikke situationen som blot privat. Især ikke efter, at jeg har læst Henrik Skov Kristensens nyligt udkomne monumentale, velskrevne og videnskabeligt solide mursten af en bog - ”Straffelejren. Fårhus, landssvigerne og retsopgøret”.

Det er en bog, der minutiøst dokumenterer det svigt, som danske statsborgere aktivt viste under besættelsen. Og især det svigt, som mange medlemmer af det tyske mindretal i Sønderjylland viste overfor værtslandet Danmark. Men den undlader – indrømmet, det er heller ikke bogens ærinde – at vise, at der i mindretallet også fandtes personer, der ikke kompromitterede sig under besættelsen. Og som bare deres daglige dont. Min far og mor tilhørte denne gruppe. Jeg selv var som en årgang 1938 barn under 2. verdenskrig. Men, som kronikken viser, har jeg også fundet objektiv dokumentation for mine forældres korrekte adfærd under besættelsen.

De tilhørte det tyske mindretal – var altså det, der normalt kaldes hjemmetyskere. Begge havde de, som født i henholdsvis 1901 og 1902, kun gået i tysk skole. Med genforeningen var de blevet danske statsborgere, men deres sindelag forblev tysk – formet som det var af forældre og skole i kejsertidens sensommer. I 1920 blev den tyske kejser i deres verdensbillede udskiftet med den danske konge. Noget, de begge tog meget alvorligt. Tyske af sind, men danske statsborgere. Og loyale overfor værtslandet Danmark.

Som nygifte var de 1934 kommet til Alslevkro, en landsby syv kilometer øst for Løgumkloster. Her havde de forpagtet en mellemstor gård af Kreditanstalt Vogelgesang. Denne institution, der havde hovedsæde i Haderslev, var oprettet i 1926 på initiativ af landsretssagfører Georg Vogelgesang - som det tyske modstykke til det danske Landeværnet, der var oprettet tidligere. De to organisationer fungerede som henholdsvis det tyske og danske redskab i den jordkamp, der intensiveredes så kraftigt mellem de to verdenskrige. Deres opgave var – hver med deres nationale fortegn – at opkøbe gårde, sælge dem videre til henholdsvis tyske og danske familier samt at yde økonomisk hjælp til betrængte landmænd med det formål at hindre gårdene i at falde i nationalt set ”forkerte” hænder.

Selv om mine forældre kun havde gået i tysk skole, var det tyske sprog ikke dagligsprog i mit hjem. Heller ikke under krigen, hvor de nationale forskelle ellers i høj grad blev skærpet. Omgangssproget i hjemmet var sønderjysk, det vil sige dansk. I mine forældre forenedes sandet og marsken. Min far stammede fra de lidet frugtbare sandjorder nord for kirkebyen Hostrup - syv kilometer øst for Tønder. Mens min mor var født i den fede og frugtbare marsk – på diget mellem Rudbøl og Højer. Jeg er overbevist om, at deres hjemmegns karakteristika kunne genfindes i deres temperamenter – min mor med et lyst og min far med et mere mørkt syn på livet.

Som Skov Kristensen så overbevisende dokumenterer i sin bog blev det tyske mindretal voldsomt inficeret af nazismen – allerede så tidligt som efter Hitlers magtovertagelse i 1933. Mange håbede naturligvis på en grænserevision, der atter skulle gøre Kongeåen til rigsgrænse mellem Danmark og Tyskland. Forholdsvis mange, både unge og ældre meldte sig til Waffen SS, en stor procentdel

meldte sig ind i nazist-partiet, og langt de fleste af mindretallet var medlemmer af Zeitfreiwillig-korpset eller de andre tyske paramilitære hjemmetjenester.

Mine forældre holdt sig ude af det hele. Men jeg husker tydeligt det pres, der blev lagt på dem – og især som sagt på min far. Diskussionerne i køkkenet var mange og højroastede, men han holdt stand. Han ville ikke ind i noget, der blot lugtede af nationalsocialisme. Det er jeg stolt af. Ikke en gang den tilsyneladende uskyldige fælles suppe-spisning deltog mine forældre i. Jeg husker, at nogle særligt ihærdige lidt upassende forærede mine forældre et hagekorsflag, som var stort nok til at hænge på en flagstang. Et flag, som de naturligvis aldrig brugte, men gemte dybt inde i klædeskabet. Men godt stof kan man alligevel ikke nænne bare at smide ud. Så min praktiske og fingerfærdige mor farvede kluden brun og syede sig en nederdel af stoffet.

I 1945 kom så nedturen for det tyske mindretal - maj måned blev ikke noget befrielsesforår for det. For en stor del af hjemmetyskerne betød Tysklands totale stats- og civilisationssammenbrud en afsløring af deres svigt i forhold til værtslandet Danmark. For mindretallet – også for mine forældre - blev befrielsesårets uheldige, men uvilkårlige sammenblanding af nazi-regimet med den almindelige tyske historie og kultur en personlig og national katastrofe. ”Das Land der Dichter und Denker” blev til ”Das Land der Richter und Henker”. En betydelig del af mindretallet blev i de første ophidsede befrielsesdage interneret i den tidligere koncentrationslejr Frøslevlejren – nu passende omdøbt til Faarhuslejren. Min far blev hverken arresteret rigtigt eller ved en fejltagelse. Han kunne uforstyrret fortsætte sin dont på gården.

Inderst inde var jeg aldrig i tvivl om mine forældres korrekte ageren under besættelsen. Det havde de jo fortalt. Men et eller andet sted har der alligevel gnavet en orm. Jeg kunne jo huske forkert. Jeg var trods alt kun knap syv år i maj 1945. I hvert fald søgte jeg, da jeg begyndte at skrive erindringer, mere konkrete vidnesbyrd om mine forældres handel og vandel i de fem besættelsesår.

Glad blev jeg derfor, da jeg i midten af 1990'erne i Landsarkivet i Aabenraa fandt en skrivelse, som jeg vidste måtte findes et sted. Mine forældre havde talt om den, men hvor var den? Pludselig fandt jeg originalen, underskrevet af vor genbo i Alslevkro, den meget dansksindede ejer af mejeriet Arnaa. Den er dateret oktober 1946 – altså, mens vi endnu boede på gården i Alslevkro. Jeg gengiver her originalen med dens tekst og tegnsætning:

På givne Foranledning kan jeg her udtale at Hr. Forpagter Annas Petersen baade før under og efter Besættelsen altid har været fuldt korrekt i sin Optræden og ikke nogen Tid, såvidt mig bekendt, i mindste maade med sit Sindelag vakt Anstød ej heller udtalt sig nedsættende om det danske Land og Folk.

Mejeriet Arnaa d. 7/10 1946

Søren Petersen (sign.)

Jeg var jublende glad. Her var dokumentationen for, at mine forældre under besættelsen naturligvis var forblevet tysksindede, men at de ikke havde gjort noget, der kunne kompromittere dem. På trods af den vanskelige balancegang i en virkelighed, hvor det tyske mindretal var dybt inficeret af nazismen.

På den baggrund sårede det mine forældre meget, at de alligevel skulle forlade den gård, som de trods alt havde investeret deres kræfter i - i over ti år. De allierede havde bestemt, at al tysk (og japansk) ejendom skulle konfiskeres til fordel for den danske stat. Det drejede sig bl.a. om de ca. 90

gårde i Sønderjylland, der tilhørte Kreditanstalt Vogelgesang. Det, der sårede mine forældre, var, at de under ingen omstændigheder kunne fortsætte forpagtningen eller evt. købe ejendommen. Endvidere skulle alle dyrene og hele løsøret sælges på en meget ydmygende offentlig auktion, hvor det beskedne udbytte dog tilfaldt mine forældre. Jeg husker auktionen ganske tydeligt. Alle landbrugsredskaber var udstillet udenfor, så folk kunne besigtige og evt. byde på dem. Jeg gik ind i køkkenet og fortalte min mor, at folk gik og ruskede i alting. Hvorefter min mor tyssede på mig – formodentlig, fordi hun frygtede, nogen skulle høre det og opfatte det forkert. Følelserne sad ofte uden på tøjet i de første efterkrigsår.

De talte sjældent og min far helst aldrig om den uretfærdighed, der fra statens side efter deres mening blev forøvet mod dem som trofaste danske statsborgere. Men det nagede dem. Mest min far. Han talte aldrig om det, og desværre døde han allerede 1963 som en mand, der var slidt op af fysisk arbejde. Og uden, at jeg fik fortalt ham, hvor stolt jeg var af hans adfærd under besættelsen. Min mor, der overlevede ham i 20 år, havde med sit lyse sind nok nemmere ved at bearbejde og glemme.

Vi ankom med flyttelæsset til det nye sted i Tidsholm øst for Tønder den 1. april 1947. Solen skinnede. Det ville den også have gjort i mine forældres hjerter på en gråvejrsmåske var det i realiteten den største dag i deres liv. Måske større, end da de blev gift eller, da de fik mig. Vor hund, Flink, fejrede dagen ved at tage et par runder omkring gården. Eller ”æ stej”, stedet, som mine forældre ville have udtrykt det. Også jeg fornemmede, at der var noget mere end blot forår i luften. Derfor er dagen også blevet stående i min erindring.

Vi havde længe set frem til at flytte til det nye sted. Ikke fordi det i størrelse, beliggenhed eller materielt repræsenterede noget bedre end det, vi havde forladt. Snarere tværtimod. Langt fra alting og ensomt beliggende. Uden el eller indlagt vand. Med små kår, meget arbejde og uden mulighed for at ansætte fremmed arbejdskraft. Men også med en stille glæde ved nu at arbejde på egen jord. Det var hemmeligheden bag mine forældres og dermed også min forventningsfulde glæde hin første dag i april. Den lå også gemt i den ene sætning, som jeg har hørt dem gentage så ofte – og som i realiteten rummede alt: ”Det her er helt vort eget, her er der ingen, der kan jage os bort. Her kan vi blive lige så længe, vi selv vil”.

Bragt som kronik i Jyllands-Posten d. 14. oktober 2011

